

הקייסים

האם סמיכה נהגה באתיופיה

השאלה: האם היה מסורת של סמיכה מדור לדור באתיופיה?

מבוא

במאה ב-19, רצה ר' ישראל משקלוב לחדש את הסמיכה. בשל ידיעתו את המחלוקת הגדולה במאה ה-16 אודות הסמיכה בין טבריה לירושלים, פנה לכיון אחר - עשרת השבטים. לדידו, עשרת השבטים גלו לפני אובדן הסמיכה ולכן יוכלו לחדשה בקרב קהילות ישראל שאיבדו. למותר לציין, כי המכתב ששלח לעשרת השבטים, לא הגיע ליעדו. לא ברור כלל לאן שלח ואולי שהדוור עדיין מחפש את מעון המכתב. האם בקרב הקהילה האתיופית ישנה סמיכה לרבנות כמסורת ישראל האוטנטית-תנ"כית מימים ימימה?

הדעות:

(1) לא ידוע על שושלת סמיכה בביתא ישראל

עמדה 1: יוסי זיו

לא ידוע לי על שושלת סמיכה בביתא ישראל. להלן מעט הרחבה בנושא:

קייס הוא מנהיגה הרוחני והדתי של הקהילה. תפקיד זה אינו עובר בירושה אלא פתוח בפני כל מי שרכש ידע תורני והתנהגותו האישית, שלו ושל אבותיו במשך שבעה דורות הולמת את התפקיד. על פיו יישק כל דבר הקשור להלכה ולמנהג, שבת ומועדי השנה, טקסי מעגל החיים (לידה, ברית מילה [קייס אינו מוהל] חתונה, גירושין, לוויה, אזכרה) שחיטה וסעודת שבת במסגיד. תפקיד הקייס אצל ביתא ישראל דומה לתפקיד הרב בשאר קהילות ישראל ואף רחב יותר. בעבר כינו את הקייס כוהן או כאהין. אולם החל מראשית המאה העשרים, כנראה בהשפעת הכנסייה האתיופית, החלו להשתמש בכינוי קייס (ביחיד) וקסוץ' (ברבים). ראו גם בספר הפלשים של אהרן זאב אשכולי, עמ' 15-18; וולף לסלאו, אנתולוגיה פלשית, עמ' xxxvi-xxiii; הגר סלמון, אתיופיה, עמ' 327-331.

עמדה 2: לא להשתמש בכינוי קס הקייסים

אני מציעה בכל התוקף שלא להשתמש במונח "קייס הקייסים". זהו מונח שהוצמא כאן, עבור קייס ספציפי, לאחר עלייתו, כדי לבסס את מעמדו, לכאורה. לא היה באתיופיה "קייס הקייסים". היו כאלה שהיו ראשי הקייסים באזור שלהם בו-זמנית, אבא יצחק בתיגריי, קס ברהן ואח"כ קס ברכו באמבובר עבור אזור גונדר, קס מנשה זמרו בסמיין, קס טיין באזור קווארה. התואר המקובל שהיה לאבא יצחק היה גם "ממהר", שהוא "מורה"

יש תואר נוסף שאני שומעת בשנים האחרונות: "ליקה כהנת", ששמעו "כהן גדול". אני אבדוק ממתי השימוש בתואר הזה. לא שמעתי אותו לגבי קסים באתיופיה. היום, יש התארגנות ארצית בישראל, פחות או יותר, אם כי, כדרכם של יהודים, יש שתי עמותות של קסים שקצת מתחרות. אך נראה שיש הסכמה דיי נרחבת שה"ליקה כהנת" הוא קס ברקו תגניה שגר בקריית משה ברחובות. אדם מלומד, עשיר בידע וגם מאד נחמד וצנוע.

סתירה: שמשון לוינגר

'אבא יצחק אייזסו מתאר בזכרונותיו כמה ממסמיכיו בתואר 'הכהן הגדול